

نسل‌کشی در غزه - چه کسی آن را چنین نامید

«اگر در موقعیت‌های بی‌عدالتی بی‌طرف باشید، جانب ستمگر را انتخاب کرده‌اید. اگر فیلی پایش را روی دم موشی گذاشته باشد و شما بگویید که بی‌طرف هستید، موش از بی‌طرفی شما قدردانی نخواهد کرد.»
— دزموند توتو

مقدمه

نامیدن اقدامات اسرائیل در غزه به‌عنوان نسل‌کشی، لفاظی تحریک‌آمیز نیست؛ بلکه کاربرد دقیق حقوق بین‌الملل بر شواهد قاطع است. طبق کنوانسیون نسل‌کشی سال ۱۹۴۸، به‌رسمیت شناختن نسل‌کشی اختیاری نیست — این امر تعهدات الزام‌آوری را بر دوش دولت‌ها برای پیشگیری و مجازات می‌گذارد. نگاه کردن به غزه امروز و همچنان امتناع از نامیدن آن نسل‌کشی، یعنی جانب ستمگر را گرفتن.

دستورالعمل‌های فاش‌شده از رسانه‌ها و فرمول‌بندی‌های محتاطانه از سوی نهادهایی مانند سازمان ملل متحد، نشان‌دهنده اجتناب عمدی از کلمه «نسل‌کشی» است. اما کلمات مهم‌اند: نسل‌کشی جرمی تحت حقوق بین‌الملل است، نه یک استعاره. انکار آن زمانی که آستانه‌اش برآورده شده، به معنای توانمندسازی آن است. همان‌طور که توتو هشدار داد، بی‌طرفی در برابر بی‌عدالتی فاحش، همدستی است.

این مقاله، اظهارات، یافته‌های حقوقی و هشدارها — از دولت‌ها، سازمان‌ها، کارشناسان و دادگاه‌ها — را مستند می‌کند که توطئه سکوت را شکسته و رنج غزه را آنچه هست، نامیده‌اند.

اظهارات صریح درباره نسل‌کشی

- مرکز اروپایی برای حقوق اساسی و انسانی (ECCHR، برلین) — ۱۰ دسامبر ۲۰۲۴: نتیجه گرفت که اسرائیل در غزه مرتکب نسل‌کشی شده است.
- عفو بین‌الملل آلمان — ۲۹ ژوئیه ۲۰۲۵: اعلام کرد که سیاست عمدی گرسنگی اسرائیل، نسل‌کشی را تشکیل می‌دهد.
- مدیکو اینترنشنال — ۲۹ ژوئیه ۲۰۲۵: تخریب سیستماتیک غزه توسط اسرائیل را به‌عنوان نسل‌کشی محکوم کرد.
- ترکیه — رئیس‌جمهور اردوغان: اسنادی به دیوان بین‌المللی دادگستری (ICJ) ارائه کرد تا نسل‌کشی اسرائیل را اثبات کند.
- آفریقای جنوبی — ژانویه ۲۰۲۴: پرونده نسل‌کشی علیه اسرائیل را به دیوان بین‌المللی دادگستری ارائه کرد.
- سازمان همکاری اسلامی (OIC) — دسامبر ۲۰۲۳: جنگ اسرائیل را «نسل‌کشی جمعی» اعلام کرد و از پرونده آفریقای جنوبی حمایت کرد.
- عربستان سعودی — ولیعهد محمد بن سلمان، نوامبر ۲۰۲۴: کمپین اسرائیل را «نسل‌کشی جمعی» نامید.
- مالزی، اندونزی، پاکستان — به‌طور صریح از چارچوب نسل‌کشی در جلسات دیوان بین‌المللی دادگستری حمایت کردند.

- کمیته ویژه سازمان ملل درباره اقدامات اسرائیل — نوامبر ۲۰۲۴: دریافت که اقدامات اسرائیل «با ویژگی‌های نسل‌کشی سازگار است».

یافته‌های حقوقی

- دیوان بین‌المللی دادگستری (ICJ)، آفریقای جنوبی علیه اسرائیل (۲۰۲۴) — «ریسک معقول نسل‌کشی» در غزه را شناسایی کرد؛ اقدامات موقت صادر کرد و به اسرائیل دستور داد از اعمال نسل‌کشی جلوگیری کرده و اجازه ورود کمک‌های بشردوستانه را بدهد.
- دیوان بین‌المللی دادگستری، بوسنی علیه صربستان (۲۰۰۷) — مشخص کرد که دولت‌ها موظف‌اند به محض آگاهی از خطر جدی نسل‌کشی، با استفاده از همه ابزارهای معقول در دسترس، اقدام کنند.
- اجماع علمی و کارشناسی (۲۰۲۳-۲۰۲۵):
 - راز سگال (پژوهشگر نسل‌کشی): حمله اسرائیل را «موردی کلاسیک از نسل‌کشی» نامید.
 - ویلیام شاباس (رئیس سابق تحقیقات سازمان ملل در غزه): تأیید کرد که عناصر نسل‌کشی وجود دارند.
 - فرانچسکا آلبانزه، بالاکریشن راجاگوپال، کریس سایدوتی و بیش از ۸۰۰ پژوهشگر نامه‌های عمومی امضا کرده یا بیانیه‌هایی صادر کرده‌اند که چارچوب نسل‌کشی را بر غزه اعمال می‌کنند.

اجتناب رسانه‌ها و نهادها از واژه «نسل‌کشی»

- نیویورک تایمز: یادداشت ویراستاری فاش‌شده در سال ۲۰۲۴ به روزنامه‌نگاران دستور داد از اصطلاحاتی مانند «نسل‌کشی»، «پاکسازی قومی» و «فلسطین» اجتناب کنند. چارچوب «جنگ» پاکیزه‌شده ترجیح داده شد؛ اصطلاحات احساسی برای قربانیان اسرائیلی رزرو شده بود.
- رسانه‌های غربی: رسانه‌های بزرگ به‌ندرت اصطلاحاتی مانند «کشتار» یا «قتل‌عام» را برای فلسطینیان به کار بردند، حتی در میان مرگ‌های گسترده غیرنظامیان.
- سازمان ملل متحد:
 - مقامات ارشد (مانند تام فلچر، مارتین گریفیث) در سال ۲۰۲۵ از وقوع نسل‌کشی هشدار دادند.
 - با این حال، سازمان ملل به‌عنوان یک نهاد اصرار دارد که تنها دادگاه‌ها می‌توانند تعیین رسمی نسل‌کشی را انجام دهند — موضعی حقوقی که اغلب برای توجیه بی‌طرفی سیاسی استفاده می‌شود.
 - توضیح: هیچ مانع حقوقی‌ای وجود ندارد که مانع از آژانس‌های سازمان ملل یا دولت‌های عضو برای به‌رسمیت شناختن نسل‌کشی در صورت وجود ویژگی‌های آن شود. قضاوت حقوقی توسط دادگاه‌ها پیش‌نیاز شناسایی اخلاقی یا سیاسی نیست.

این اجتناب — چه در رسانه‌ها و چه در نهادهای بین‌المللی — ادعای اصلی مقاله را نشان می‌دهد: بی‌طرفی، همدستی است، سکوت، انکار است.

وظیفه دولت‌ها برای اقدام

کنوانسیون نسل‌کشی (۱۹۴۸) و حکم دیوان بین‌المللی دادگستری در بوسنی (۲۰۰۷) صریح هستند: هنگامی که یک دولت از خطر جدی نسل‌کشی آگاه می‌شود، وظیفه حقوقی دارد که برای پیشگیری از آن اقدام کند. این وظیفه نمادین یا لفظی نیست

— نیازمند اقدامات ملموس است.

دولت‌ها باید هر ابزار معقول در دسترس را برای تأثیرگذاری بر مرتکب و متوقف کردن نسل‌کشی به کار گیرند. این شامل موارد زیر است: - احضار یا اخراج سفیران - قطع انتقال تسلیحات - اعمال تحریم‌های اقتصادی و دیپلماتیک - پیگیری احکام بازداشت بین‌المللی - و در صورت لزوم، بررسی مداخله نظامی جمعی تحت فصل هفتم منشور سازمان ملل

این تعهد شامل رفتار و نتیجه است: ژست‌ها کافی نیستند. بی‌عملی، همدستی است.

همان‌طور که ماریو ساویو در سال ۱۹۶۴ اظهار داشت:

«زمانی می‌رسد که عملکرد ماشین چنان نفرت‌انگیز می‌شود، چنان قلب شما را بیمار می‌کند که نمی‌توانید مشارکت کنید. حتی نمی‌توانید به صورت منفعل مشارکت کنید. و باید بدن‌های خود را بر روی چرخ‌دنده‌ها و چرخ‌ها، بر روی اهرم‌ها، بر روی تمام دستگاه قرار دهید و باید آن را متوقف کنید. و باید به افرادی که آن را اداره می‌کنند، به افرادی که مالک آن هستند، نشان دهید که تا زمانی که آزاد نباشید، ماشین به‌طور کامل از کار خواهد افتاد.»

ماشین نسل‌کشی در غزه همچنان به کار خود ادامه می‌دهد. دولت‌هایی که چشم خود را می‌بندند، یا بدتر، مرتکب را مسلح می‌کنند، چرخ‌های آن را روغن‌کاری می‌کنند.

یادداشت پایانی

دیوان بین‌المللی دادگستری جرأت می‌کند درباره نجات سیاره با احکام بلندپروازانه اقلیمی سخن‌سرایی کند، اما در برابر یک نسل‌کشی فعال و پخش‌شده در تلویزیون تردید می‌کند. غزه به گورستانی از زندگی‌های خردشده تبدیل شده است، در حالی که کسانی که قدرت مداخله دارند — دولت‌هایی که کنوانسیون نسل‌کشی را امضا کرده‌اند — به دلیل سیاست فلج‌شده یا از طریق حمایت، همدست باقی مانده‌اند.

این گناه کسانی است که قتل‌عام را مسلح کردند، حقیقت را خاموش کردند و مرتکب را در حالی که غزه در آتش می‌سوزد، محافظت کردند.

تصور کنید — مردم شما مجبور به زندگی در چادرها تحت بمباران بی‌امان، گرسنه، محروم از دارو، در حالی که فرزندان‌تان یکی‌یکی می‌میرند، و در این حال قدرتمندترین دولت‌های جهان قتل‌عام را مسلح می‌کنند و جرأت می‌کنند از «بی‌طرفی» سخن بگویند.

بی‌طرفی، بی‌طرفی نیست. این جانبداری از ستمگر است.

این ریاکاری شایسته چیزی جز محکومیت نیست. تاریخ نه‌تنها مرتکبان این نسل‌کشی را به خاطر خواهد سپرد — بلکه همدستان را نیز.

منابع

1. اقدامات موقت دیوان بین‌المللی دادگستری - دیوان بین‌المللی دادگستری، «کاربرد کنوانسیون پیشگیری و مجازات جرم نسل‌کشی در نوار غزه (آفریقای جنوبی علیه اسرائیل)، حکم ۲۶ ژانویه ۲۰۲۴».
2. بوسنی علیه صربستان - حکم دیوان بین‌المللی دادگستری، «پرونده مربوط به کاربرد کنوانسیون پیشگیری و مجازات جرم نسل‌کشی (بوسنی و هرزگوین علیه صربستان و مونته‌نگرو)، رأی ۲۶ فوریه ۲۰۰۷».
3. راز سگال - جویس کرنس، «موردی کلاسیک از نسل‌کشی»، اکتبر ۲۰۲۳.
4. ویلیام شاباس - مصاحبه‌های عمومی و اظهارات در پنل‌ها (۲۰۲۴-۲۰۲۵).
5. فرانچسکا آلبانزه و دیگران - نامه‌های مشترک از کارشناسان سازمان ملل به دولت‌های عضو، ۲۰۲۴.
6. یادداشت نیویورک تایمز - رهنمودهای ویراستاری فاش‌شده، آوریل ۲۰۲۴ (از طریق دی اینترسپت).
7. بیانیه سازمان همکاری اسلامی - «بیانیه اجلاس فوق‌العاده اسلامی درباره غزه»، دسامبر ۲۰۲۳.
8. بیانیه ECCHR - بیانیه مطبوعاتی ECCHR، دسامبر ۲۰۲۴.
9. عفو بین‌الملل آلمان - بیانیه درباره گرسنگی به‌عنوان نسل‌کشی، ۲۹ ژوئیه ۲۰۲۵.
10. مدیکو اینترنشنال - بیانیه درباره تخریب غزه، ۲۹ ژوئیه ۲۰۲۵.
11. گزارش کمیته ویژه سازمان ملل - گزارش سالانه، نوامبر ۲۰۲۴.
12. بیانیه‌های دولت‌های جنوب جهانی - جلسات استماع دیوان بین‌المللی دادگستری، ۲۰۲۴-۲۰۲۵.